

กัญชาในวิถีชีวิตชาวไทยสมัยก่อน : ข้อมูลจากวรรณกรรมบางเล่ม

วิชัย โขควิวัฒน์

สถาบันพัฒนาการคุ้มครองการวิจัยในมนุษย์ สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข
ตีพิมพ์วารสารการแพทย์ อาคาร 8 ชั้น 7 ถนนติวานนท์ อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี 11000

ผู้รับผิดชอบบทความ: vichaichok@yahoo.com

บทคัดย่อ

การเคลื่อนไหวเรียกร้องเรื่องกัญชามีได้จำกัดขอบเขตเฉพาะการนำมาใช้ประโยชน์ทางการแพทย์เท่านั้น แต่ต้องการให้มีนโยบายกัญชาเสรีเหมือนในบางประเทศ หรือในบางมลรัฐของสหรัฐอเมริกา โดยมุ่งชี้แต่ด้านประโยชน์ และมองกัญชาเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตคนไทยมาแต่โบราณ การศึกษานี้มุ่งทบทวนว่ากัญชามีบทบาทในวิถีชีวิตคนไทยสมัยก่อนมากน้อยเพียงใด โดยการศึกษาจากวรรณกรรมสำคัญบางเล่มทั้งเอกสารประวัติศาสตร์ สารคดี กึ่งสารคดี และวรรณกรรมร่วมสมัย ผลการศึกษาพบว่ามีการนำกัญชามาใช้ในยาและอาหารบ้าง ไม่มาก ไม่พบการนำมาใช้ในพิธีกรรมเหมือนในบางอารยธรรม การใช้เพื่อนันทนาการส่วนมากพบในคนชั้นล่างในสังคม โดยสังคมไทยเห็นว่ากัญชาเป็นของไม่ดี และคนเสพเป็นคนไม่ดี

คำสำคัญ: กัญชา, วิถีชีวิตคนไทยสมัยก่อน, วรรณกรรม

Marijuana in the Thai Way of Life: Information from Some Literature

Vichai Chokevivat

Institute for the Development of Human Research Protections (IHRP), Health Systems Research Institute, Building of Department of Medical Science, Building 8, 7th Floor, Tiwanon Road., Amphoe Mueang, Nonthaburi, 11000, Thailand

Corresponding author : vichaichok@yahoo.com

Abstract

The movement on marijuana or cannabis in Thailand is not limited only for medical use, but also for its liberal use like in some other countries or some states in the United States of America. The focus is on the benefits of cannabis as it has been regarded as part of Thai people's lifestyle since the old days. This study aims to review the roles of cannabis in Thais' way of life in the past by reviewing related ancient and contemporary literature including historical documents, documentaries and semi-documentaries. The study reveals that, in the past, cannabis was used as an ingredient in medicines and foods, but not much; no cannabis was found in performing rituals like in some civilizations. Its recreational use was mostly prevalent in lower-class people as Thai society regarded cannabis as a bad thing and the user as a bad person.

Key words: marijuana, old-days' Thai life-style, literature

บทนำ

ข้อมูลจากนักวิชาการที่สืบค้นจากอินเทอร์เน็ตพบว่าประเทศที่เปิดกว้างให้กัญชา “ถูกกฎหมาย” มี 35 ประเทศ เปิดบางส่วน 18 ประเทศ ขณะที่อีกกว่าร้อยประเทศยังไม่เปิด ทั้งนี้ประเทศที่เปิดกว้างล้วนมีข้อจำกัดมากมาย โดยมีการเปิดกว้างสำหรับสารจากกัญชา คือ สารซีบีดี (CBD : Cannabidiol) และควบคุมเข้มงวดกับสารทีเอชซี (THC : Tetrahydrocannabinol)^[1]

สำหรับประเทศไทย เพิ่ง “เปิดแฉ้ม” ให้นำกัญชามารักษาโรคได้ในวงจำกัด^[2] ทำให้มีการรณรงค์ให้เปิดกว้างมากขึ้น ซึ่งการรณรงค์ดังกล่าวยังจำกัดวงให้หน้ากัญชามาใช้เพื่อการรักษาโรคเท่านั้น ขณะที่พรรคการเมืองพรรคหนึ่งหาเสียงเลือกตั้งโดยชูนโยบาย “กัญชาเสรี” และเมื่อถูกวิพากษ์วิจารณ์ว่านโยบายดังกล่าวจะก่อให้เกิดปัญหาสังคมเพิ่มขึ้น และ

พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี วิचारณ์ตำหนิรุนแรง ก็ได้รับคำชี้แจงว่านโยบายที่เสนอเป็นนโยบาย “ที่ผ่านการศึกษาวิจัย ทั้งในประเทศและต่างประเทศ และรับฟังภาคประชาชน การศึกษาวิจัยพบว่าความสำเร็จเกิดขึ้นกับมลรัฐแคลิฟอร์เนีย ในสหรัฐอเมริกา เป็นรูปแบบเหมาะสมกับประเทศไทยมากที่สุด คือ กัญชาเพื่อการแพทย์ กัญชาเพื่ออุตสาหกรรมอาหาร กัญชาเพื่ออุตสาหกรรมเครื่องสำอาง กัญชาเพื่อสันหนนาการแบบยาสูบหรือบุหรี่^[3]

คำแถลงดังกล่าวเป็นการยืนยันที่จะเปิดกว้างให้ใช้กัญชาได้อย่างกว้างขวาง ซึ่งรวมทั้งเพื่อ “สันหนนาการ” ด้วย ซึ่งสอดคล้องกับคำให้สัมภาษณ์ของนายยีนยง โอภากุล หรือ แอ๊ด คาราบาวที่เข้าร่วมรณรงค์ “เดินเพื่อผู้ป่วย Cannabis Walk Thailand” ที่กล่าวว่า “ผมมองว่าควรปลดล็อกกัญชาออกจากยาเสพติด ประเภท 5 แล้วให้เป็นสินค้าควบคุมเหมือน

บุหรี เหล้า ทำไม บุหรี เหล้าขายได้ กัญชาก็ควรจะขายได้อย่างถูกต้องได้เหมือนกัน”^[4] นายชัยพร เกิดมงคล หรือ “จุ่ม ต่านเกวียน” ศิลปินพื้นบ้าน ก็กล่าวว่า “โรคเครียดเป็นอันตราย... หากมีกัญชาใช้ในเชิงสันตนาการ ทุกคนจะยิ้มแย้ม แจ่มใส ถ้าปลดล็อคปลูกกัญชาได้เสรีเป็นสมุนไพรประจำบ้าน จะทำให้กัญชาเป็นพืชเศรษฐกิจโดดเด่นอย่างแน่นอน”^[5]

ชัดเจนว่า มีคนจำนวนหนึ่งมองด้านดีของกัญชาว่าเป็นอุปกรณ์สันตนาการ นอกจากนี้ยังมีนักวิชาการกล่าวถึงการใส่กัญชาในแกงเขียวหวาน และกวยเตี๋ยวเนื้อเจ้าเด็ด รวมทั้งกล่าวถึงอาจารย์ทั้งหนุ่ม และแก่ของวิทยาลัยครูเพชรบุรีสมัยก่อนเสพกัญชากันเป็นปกติวิสัย “สูบกันไปคุยกันไป นั่งกินขนมหม้อแกงกันไปจนหัวรุ่ง ครั้นหมดวันพักผ่อนก็กลับไปสอนหนังสืออย่างขยันขันแข็ง เป็นครูบาอาจารย์ให้เคารพได้อย่างเต็มใจ ไม่เห็นจะมีใครเสพติดคั้งบ้าง คำว่ามีดีได้ไปเชือดคอคนขึ้นข่าวหน้าหนังสือพิมพ์หน้าหนึ่งอย่างไ้วพวกเขาบ้าง...”^[6]

ปัจจุบัน กัญชายังจัดเป็นยาเสพติดให้โทษ การเสพกัญชา หรือ นำกัญชาเข้ามาใช้ในทางสันตนาการหรือในอาหาร จึงยังเป็นสิ่งผิดกฎหมาย แต่น่าสนใจว่า วิถีชีวิตชาวไทยสมัยก่อน มีกัญชาเข้ามาเกี่ยวข้องอย่างไรบ้าง มากน้อยเพียงใด กัญชามีแต่ประโยชน์ ไม่มีโทษ จริงหรือไม่

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

เพื่อให้ได้ข้อมูลว่าวิถีชีวิตชาวไทยสมัยก่อนมีการนำกัญชามาใช้ในทางสันตนาการ เป็นยา เป็นเครื่องปรุงอาหาร หรืออื่น ๆ อย่างไร

วิธีการสืบค้นข้อมูล

เป็นการศึกษาจากเอกสาร (documentary

studies) ทั้งเอกสารทางวิชาการหรือสารคดีที่มีใช้เรื่องแต่ง (non-fiction) และเรื่องแต่ง (fiction) โดยเลือกศึกษาแบบเฉพาะเจาะจงจากเอกสารที่คาดว่า จะมีเรื่องกัญชาหรือเรื่องที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ศิลปินกวี พงศาวดาร จดหมายเหตุ วรรณคดี วรรณกรรมร่วมสมัย เช่น ศิลปินกวีสมัยสุโขทัย พระราชพงศาวดาร คำให้การชาวกรุงเก่า จดหมายเหตุลาลูแบร์ หนังสือบางเล่มของพระยาอนุমানราชชน วรรณคดีขุนช้างขุนแผน อิเหนา พระอภัยมณี รามเกียรติ์ นิราศของสุนทรภู่ วรรณกรรมร่วมสมัย เช่น นวนิยายเรื่องชีวิตของประเทศของ ดร.วิญญู เครื่องงาม ซึ่งกล่าวถึงตำรับอาหารและตำรับยาไว้จำนวนมาก งานเขียนของ ‘รงค์ วงษ์สวรรค์’ ซึ่งแสดงตนเป็นผู้เสพกัญชาเป็นปกติวิสัย งานเขียนของอาจารย์ล้อม เพ็งแก้ว วาณิช จรุงกิจอนันต์ หนังสือสารคดีนิทานชาวไร่ ของ น.อ.สวัสดิ์ จันทน์ หนังสือเรื่องของน้ำพุ เขาวงกตที่เข้าไปพัวพันกับกัญชาและยาเสพติดอื่น และเสียดชีวิตตั้งแต่อายุยังน้อย

ขอบเขตของการศึกษา การศึกษานี้จะจำกัดขอบเขตเฉพาะเรื่องของกัญชากับวิถีชีวิตคนไทยสมัยก่อน ได้แก่ การนำกัญชามาใช้ในอาหาร ยา สันตนาการ ไม่ครอบคลุมเรื่องลักษณะพืช การค้า การเกษตรอุตสาหกรรม

ข้อจำกัดของการศึกษา โดยที่โลกวรรณกรรมมีความกว้างใหญ่ไพศาลประดุจมหาสมุทร เฉพาะวรรณกรรมไทยก็มีมากมายนับล้านเล่ม นักเขียน นักประพันธ์ หรือนักวิชาการบางคน มีงานเขียนกว่าร้อยเล่ม สุดวิสัยที่จะทำการศึกษาได้อย่างครอบคลุม ครบถ้วน การศึกษานี้จึงเลือกศึกษาเฉพาะบางเล่มเท่านั้น งานศึกษานี้จึงยังมีข้อจำกัดอยู่มาก

เนื้อหาที่ทบทวน

ประเทศไทยกำหนดให้การปลูก นำเข้า ส่งออก ชื่อขาย จำหน่าย หรือสูบกัญชา รวมทั้งบ้องกัญชา หรือ เครื่องมืออื่นที่ใช้สูบกัญชาเป็นสิ่งผิดกฎหมาย โดยตราเป็นพระราชบัญญัติตั้งแต่วันที่ 26 เมษายน พ.ศ. 2477 ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อ 5 พฤษภาคม พ.ศ. 2477 ด้วยเหตุผลว่ากัญชา “ให้โทษร้ายแรงแก่ผู้สูบ” ทั้งนี้กฎหมายให้ใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนด 90 วัน นับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป และ “บรรดาผู้ที่ได้ปลูกกัญชาไว้ก่อนวันพระราชบัญญัติ นี้ ให้จัดการเก็บและจำหน่ายให้หมดสิ้นไปภายในกำหนดหนึ่งปี นับแต่วันใช้พระราชบัญญัตินี้”^[7]

ชีวิตคนไทยสมัยก่อนที่เกี่ยวข้องกับกัญชา จึงน่าจะถูกระทบสำคัญโดยผลของกฎหมายฉบับนี้ ตั้งแต่วันที่ 5 สิงหาคม พ.ศ. 2477 ซึ่งกฎหมายเริ่มมีผลบังคับใช้ ทั้งนี้สมัยนั้นเขียนกัญชา เป็น “กันชา” และให้ “หมายความตลอดถึงทุกส่วนของต้นกันชา รวมทั้งวัตถุดิบต่างๆ ที่อยู่ต้นกันชา เช่น ใบ ดอก ยอด ผล ยาง และลำต้น เป็นต้น”

1. การใช้กัญชาในทางพิธีกรรม

ขณะที่บางประเทศและบางวัฒนธรรมในอดีตมีการนำกัญชาไปใช้ในพิธีกรรมบางอย่าง เช่น ที่ปรากฏ คัมภีร์อาถรรพเวท ของศาสนาพราหมณ์^[8] แต่ไม่ปรากฏหลักฐานการนำกัญชามาใช้ในพิธีกรรมสำคัญในวิถีชีวิตคนไทยสมัยก่อน เช่น พิธีถือน้ำพิพัฒน์สัตยา หรือพิธีถือน้ำพระพิพัฒน์สังจา หรือ อีกชื่อหนึ่งว่า พิธีศรีสังฆานกาล ซึ่ง “สังฆาน” หรือ “สัตยบาล” ก็คือ น้ำสัตยบาล พิธีดังกล่าวจะมีการอ่าน “โองการแข่งน้ำ” ซึ่งเป็นการสาปแช่งคนที่ไม่ถือคำสัตย์สาบานให้เหมือนกันไปต่างๆ โดยน่านเชื่อว่า โองการแข่งน้ำมีมาแต่ก่อนยุคกรุงศรีอยุธยา^[9] คำสาปแช่งต่างๆ ประสงค์จะให้ผู้เข้าร่วมพิธีรับรู้ จึงไม่ควรมีการใช้สารที่มีฤทธิ์

ต่อจิตประสาทอย่างกัญชาในพิธี พิธีกรรมดังกล่าว ในสมัยอยุธยา กระทำในวัดพระศรีสรรเพชญ์และต่อมาย้ายไปทำในวิหารวัดพระมงคลบพิตร ในสมัยกรุงเทพฯ กระทำในวัดพระศรีรัตนศาสดาราม

นอกจากพิธีดังกล่าวแล้ว ยังมีพิธีดำน้ำ ลุยเพลิง ในการสืบพยานของคู่ความในคดี ก็มีคำสังจาธิษฐานในพิธีดำน้ำลุยเพลิง โองการดำน้ำ โองการลุยเพลิง และคำแข่งพยาน^[9] ซึ่งประสงค์ให้คู่กรณีรับรู้คำสาปแช่งด้วยสติสัมปชัญญะทั้งสิ้น จึงไม่ควรให้ผู้เข้าร่วมพิธีหรือผู้เกี่ยวข้องเสพยาที่มีฤทธิ์ต่อจิตประสาท เช่น กัญชา หรือ สารเสพติดอื่น ๆ และก็ไม่ปรากฏหลักฐานว่ามีการใช้กัญชาในพิธีกรรมดังกล่าว

2. กัญชาในเอกสารประวัติศาสตร์

2.1 กัญชาในศิลาจารึก

ในศิลาจารึกต่าง ๆ เช่น ศิลาจารึกพ่อขุนรามคำแหง (จารึกหลักที่ 1) ปรากฏในด้านที่ 2 กล่าวถึงการสร้าง “ป่าหมาก ป่าพลู ป่าพร้าว ป่าลาง หมากม่วง ... หมากขาม ... ไร่เนา” ด้านที่ 3 ก็กล่าวถึง “ป่าหมากพร้าว ป่าหมากกลาง ... มีไร่เนา ... ป่าพร้าว ป่าลาง ... ป่าม่วง ป่าขาม ... ปลูกไม้ตาล”^[10] ไม่กล่าวถึงกัญชาเลย (ลาง คือ ขนุน)

ศิลาจารึกวัดศรีชุม (จารึกหลักที่ 2) ด้านที่ 1 กล่าวถึง “... ลูกหมากรากไม้ ปลูกพระศรีมหาโพธิ ...” ด้านที่ 2 กล่าวถึง “... สวนหมาก สวนพลู ไร่เนา ... แพะ และหมู หมา เบ็ด ไก่ ทั้งท่าน นกหก ปลา เนื้อ ผู่งสัตว์ทั้งหลาย”^[10] ไม่กล่าวถึงกัญชาเช่นกัน

ศิลาจารึกนครชุม (จารึกหลักที่ 3) กล่าวถึงต้นไม้ไว้ต้นเดียวในด้านที่ 1 คือต้นพระศรีมหาโพธิ กล่าวถึง “ปลูกหมากพร้าวหมากกลางทุกแห่ง ... ข้าวเหลือเกลือทูน” ในด้านที่ 2^[10] (ข้าวเหลือเกลือทูน หมายถึง มีเสบียงอาหารเหลือเก็บไว้) ไม่กล่าวถึงกัญชา ศิลาจารึก

วัดป่ามะม่วงมีทั้งภาษาเขมร (จารึกหลักที่ 4) ภาษาไทย หลักที่ 1 (จารึกหลักที่ 5) ภาษาไทย หลักที่ 2 (จารึกหลักที่ 7) ภาษาบาลี (จารึก หลักที่ 6) มีข้อความค่อนข้างยาว กล่าวถึง ต้นมะม่วง ฝูงนก ไม่กล่าวถึงพรรณไม้^[10]

ศิลาจารึกวัดจุฬามณี^[10] ไม่กล่าวถึงพรรณไม้ใด

2.2 กัญชาในพระราชพงศาวดาร

2.2.1 พระราชพงศาวดารกรุงศรีอยุธยา

ฉบับพันจันทนุมาศ (เจิม) เป็นพระราชพงศาวดารที่ชำระในสมัยรัชกาลที่ 1 เมื่อ พ.ศ. 2338 หลังเสด็จขึ้นครองราชย์เป็นปีที่ 14 เป็นพระราชพงศาวดารกรุงศรีอยุธยาที่ค่อนข้างสมบูรณ์ และเป็นรากฐานของการชำระพระราชพงศาวดารฉบับต่อ ๆ มา เนื้อหากล่าวถึงเหตุการณ์สำคัญต่าง ๆ กล่าวถึงชีวิตผู้คนน้อยมาก มีตอนหนึ่งกล่าวถึงความเจริญของบ้านเมือง ในเมือง พ.ศ. 2090 สมัยสมเด็จพระมหาจักรพรรดิว่า “... มีกำปั่นลูกค้าเมืองฝรั่งเศส เมืองอังกฤษ เมืองวิลันดา เมืองสุรัต และลำภาจเงินเข้ามาค้าขายเป็นอันมาก ...” ไม่กล่าวถึงว่ามีสินค้าสำคัญอะไรบ้าง^[10]

2.2.2 พระราชพงศาวดารกรุงธนบุรี ฉบับ

พันจันทนุมาศ (เจิม) เป็นพระราชพงศาวดารที่ชำระเมื่อ พ.ศ. 2338 เช่นเดียวกัน เหตุการณ์บ้านเมืองช่วงนั้นมากด้วยการศึกสงคราม ราษฎรได้ทุกข์ยากอดอยากมากมาย เอกสารนี้ได้บันทึกเรื่องราวการรบทัพจับศึก และสภาพการณบ้านเมืองไว้ค่อนข้างมาก^[10]

2.2.3 คำให้การชาวกรุงเก่า คำให้การขุนหลวงประดู่วัดทรงธรรม และคำให้การขุนหลวงหา วัด^[11]

เป็นคำให้การที่ฝ่ายพม่าสอบถามจากคนไทย ครั้งเสียกรุงครั้งที่ 2 แล้วบันทึกไว้เพื่อให้พม่า “รู้เขา” คือ รู้จักภูมิสถานบ้านเมืองประเพณีของไทยที่เป็นคู่สงครามกันมายาวนาน มีเรื่องราวต่าง ๆ เช่น เรื่อง

พงศาวดาร ตำนานแลทำเนียบต่าง ๆ ราชประเพณี กรุงศรีอยุธยา ฯลฯ ไม่พบข้อความที่กล่าวถึงกัญชา แต่มีเนื้อความบางตอนที่มิ่นัยปฏิเสธกัญชา ดังใน “เรื่องพระพิไชยเสนา : เป็นตำราสำหรับข้าราชการควรประพฤติ” ข้อ 2 “ผู้เป็นเสนามาตยาธิปไตย หมั้นรักษา อุโบสถศีลและเบญจศีลต้องรักษาเป็นนิจ ... ตั้งจิตอยู่ในสุจริตรธรรมสามประการ กายวิจิตรจิตเจริญแล้ว ในอารมณ สติ ปัญญา ก็อาจสามารถเห็นทุกข์ภัยของ นรชน และมหาภัยพิบัติในอิทธิโลกย์ ประโลภย์ ...” ข้อ 11 “... ถ้าไพร่ฟ้าประชาราษฎร์ประพฤติการงาน ไม่เป็นประโยชน์แก่ปัจจุบัน และประโลภย์ ก็ให้ห้าม ปราบเสียดด้วยคำดี หรืออาญาตามควร” ข้อ 23 “ผู้เป็น อำมาตย์ราชเสนินุชมนตรี้จะคบหาสมาคมให้พิจารณา โดยละเอียดเห็นว่าสมควรจะสมาคมจึงคบหา แต่อย่า แสดงความลับอันตรายร้ายแรงออกให้แจ้งปรากฏ แก่มิตรที่สนิทนั้น หากควรไม่ ถ้าได้พิโรธกันก็จะแสดงความลับออกให้ปรากฏแก่ผู้อื่นก็จะเป็นการอัปยศ แล อันตรายแก่ตน จงมัทย์ตไว้ ในอารมณ”

กรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานียาวนานถึง 417 ปี ส่วนหนึ่งก็น่าจะด้วยหลักคำสอนเช่นนี้

2.2.4 จดหมายเหตุลาลูแบร์ เป็นบันทึกของมองซิเออร์ เดอ ลาลูแบร์ ซึ่งเป็นราชทูตจากราชสำนักฝรั่งเศสเข้ามาเจริญสัมพันธไมตรีกับสมเด็จพระนารายณ์มหาราช เมื่อ พ.ศ. 2230 ได้เข้ามาในกรุงศรีอยุธยา เพียง 3 เดือน 6 วัน เมื่อกลับไปแล้ว ได้เขียนเรื่องที่พบเห็นและรับฟัง แล้วเขียนบรรยายไว้อย่างพิสดาร ฉบับที่แปลเป็นภาษาไทยความยาวถึง 681 หน้า เขียนทั้งเรื่องเศรษฐกิจ สังคม การกินอยู่ การแต่งงาน ขนบธรรมเนียมประเพณี ภาษา มาตราชั่งตวง วัด รวมทั้งบันทึกเพลงไทยชื่อสายสมรไว้เป็นตัวโน้ต แต่ข้อความโดยมากผิดพลาดคลาดเคลื่อน เพราะได้ความรู้จากหนังสือที่ฝรั่งที่เข้ามากรุงสยามแต่ก่อนแต่ง

ไว้อย่างผิดพลาดบ้าง สอบถามจากคนที่รู้จักบ้าง รู้ผิดบ้าง ข้อสำคัญคือข้อจำกัดเรื่องภาษา ลากูแบร์กล่าวถึงเรื่องเหล่านี้ไว้เล็กน้อย แต่ไม่กล่าวถึงกัญชาและยาเสพติดอื่นเลย^[12]

2.2.5 พระราชพงศาวดารกรุงรัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ 1-4 ฉบับเจ้าพระยาทิพากรวงศ์ (ข้าบุนนาค) เป็นพระราชพงศาวดารที่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว โปรดเกล้าฯ ให้เจ้าพระยาทิพากรวงศ์ (ข้า บุนนาค) เรียบเรียงขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2412 (ปีที่ 2 ในรัชสมัย ขณะที่ยังทรงพระชนมายุเพียง 16 พรรษา) ต่อมาชำระโดยสมเด็จพระเจ้า กรมพระยาดำรงราชานุภาพ พิมพ์ครั้งแรกเมื่อ พ.ศ. 2444 ฉบับที่อ้างถึงความยาวรวม 2,136 หน้า บันทึกเรื่องราวต่าง ๆ ไว้มากมาย มีเรื่องการจับเงินชายฝั่งที่ปากน้ำบางปะกงในสมัยรัชกาลที่ 3 ไม่มีการกล่าวถึงเรื่องกัญชา คราวเจ้าอนุมากวาดต้อนครัวไทยไปเวียงจันทน์ พระยาปลัดพระยาพรหมยกกระบัตร กรมการ “จึงคิดอุบายจัดหญิงสาว ๆ ให้นายทัพนายกองที่ควบคุมครว้นนั้นทุกคน จนชั้นแต่ไพร่จะพอใจใครก็ไม่ว่า เห็นว่าพวกลาวกับพวกครว้นสนิทเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันเข้าแล้ว พระยาปลัด พระยาพรหมยกกระบัตรขึ้นมาหาอนุที่ค่ายใหญ่ แจ้งว่าอพยพครอบครัวไปได้รับความอดอยากนัก ขอมืด ขวานลัก 9 บอก 10 บอก พอจะได้ยืมเนื้อมากินเป็นเสบียงเลี้ยงครัวไปตามทาง อนุก็ยอมให้ ครั้นได้มืดขวานปืนไปแล้ว เดินครัวไปถึงทุ่งสัมฤทธิ์ ... ครั้นเวลากลางคืนดิ๊กประมาณ 3 ยามเศษ ก็ฆ่าพวกลาวตายเกือบสิ้น...”^[13]

3. กัญชาในวรรณกรรมร่วมสมัย

3.1 เอกสารวิชาการและสารคดี

3.1.1 เรื่องชีวิตชาวไทยสมัยก่อน โดย ศาสตราจารย์พระยาอนุมานราชธน ซึ่งเป็นปราชญ์

คนสำคัญของประเทศไทย เขียนงานวิชาการ และแปลวรรณกรรมสำคัญออกสู่ภาษาไทยไว้เป็นจำนวนมาก หนังสือเรื่องนี้เขียนขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2510 เป็นเรื่องราวย้อนไปในสมัยที่ผู้เขียนยังหนุ่ม ราว 50 ปี ก่อนหน้านั้น จึงเป็นเรื่องราวตั้งแต่ก่อนจะมีการตรา “พระราชบัญญัติกัญชา พ.ศ. 2477” เป็นเรื่องราวของชาวไทย “ส่วนใหญ่มุ่งถึงไทยภาคกลาง โดยเฉพาะในหมู่พวกชาวบ้านชาวชนบท อันมีชีวิตความเป็นอยู่อย่างง่าย ๆ ไม่มีใครมีใครจะสนใจ ... เป็นชีวิตคนสามัญ ... ที่รักถิ่นรักพวกมากกว่าใคร ๆ” เป็นเรื่องราวที่ผู้เขียนประทับใจมาด้วยตนเองบ้าง ชักถามจากคนอื่นบ้าง เก็บข้อความมาจากหนังสือต่าง ๆ บ้าง หนังสือเล่มนี้ไม่กล่าวถึงกัญชาเลย^[14]

3.1.2 การศึกษาเรื่องประเพณีไทย โดย ศาสตราจารย์พระยาอนุมานราชธน เขียนขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2505 ประกอบด้วยเรื่องประเพณีไทย และเรื่องชนชาติ ประวัติศาสตร์และศาสนาของไทย มีทั้งเรื่องจารีตประเพณี ประเพณีปรัมปรา ขนบประเพณี ธรรมเนียมประเพณี วิถีประชาชนและความนิยมตามสมัย เป็นต้น ไม่มีการกล่าวถึงเรื่องกัญชาเช่นกัน^[14]

3.1.3 พื้นความหลัง ฉบับสมบูรณ์ โดย เสฐียรโกเศศ (พระยาอนุมานราชธน) พิมพ์เผยแพร่ครั้งแรกเมื่อ พ.ศ. 2516 เป็นการ “เล่าเรื่องเก่าเก่าที่ตนรู้และระลึกได้ โดยอาศัยเรื่องในชีวิตประวัติของตนเอง เป็นเพียง ขอเกี่ยวเรื่องเก่าเอาไว้เท่านั้น” ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 4 เมื่อตุลาคม พ.ศ. 2547 แบ่งเป็น 4 เล่ม รวม 1,309 หน้า ไม่มีการกล่าวถึงกัญชาเลย^[15]

3.1.4 นิทานชาวไร่ โดย น.อ.สวัสดิ์ จันทน์ เป็น “เรื่องประวัติศาสตร์เก่า ๆ” ที่ผู้เขียนเขียน “ให้นายทหารเรือชั้นหลังอ่านเป็นทำนองเล่านิทาน ... ทุกเรื่อง ... ได้จากประสบการณ์จริง ๆ บ้าง ได้จากผู้เล่าเล่าให้ฟังบ้าง ซึ่งล้วนแต่เป็นเรื่องจริงทั้งสิ้น” เป็นเรื่องราว

ทั้งสิ้น 133 เรื่อง เช่น เรื่องเย็บมดกัดเสื่อหวัด วิถีโง่งในการเกณฑ์ทหาร เด็กวัดแจ้ง เหตุที่พระพุทธรูปเจ้าหลวงสวรรคต ชีวิตในคุก ทาส ฯลฯ และได้พูดถึง “ความชั่วของฉัน” รวม 22 เรื่อง เช่น เรื่องหนีโรงเรียน โกงสตางค์ การพนัน ตีกับนักเรียนนายร้อย มีเมียระหว่างเป็นนักเรียน ตีพิมพ์ครั้งแรกในวารสาร **นาวิกศาสตร์** ตั้งแต่ พ.ศ. 2502 รวมพิมพ์เป็นหนังสือ 4 เล่ม ปกแข็งยาวถึง 2,268 หน้า ไม่มีการกล่าวถึงกัญชาเลย^[6]

3.1.5 เกิดเป็นคนใต้ หนังสืออัตชีวประวัติของสามัญชนคนใต้ คือ อาจารย์ล้อม เพ็งแก้ว ปราชญ์คนสำคัญของจังหวัดเพชรบุรี อาจารย์ล้อมเกิดเมื่อ พ.ศ. 2479 หนังสือเล่าเรื่องราวสืบย้อนไปถึงสมัยปู่ซึ่งเกิดเมื่อ พ.ศ. 2421 มีบทหนึ่งกล่าวถึง หวาก มีภาพของลูกสะบ้าข้าง และ กิ่ง-ใบลิมา มีข้อความกล่าวถึงท่านนุ้ย สหัสเตโช เจ้าอาวาสวัดสุวรรณวิชัย (เดิมชื่อวัดมะขามทอง) ว่า “ท่านชอบฉันหวาก (กะแซ่) ซึ่งอาจเป็นเหตุให้คุณพระวิชัยฯ (ผู้บังคับการตำรวจมณฑลนครศรีธรรมราช) เมินเฉยในตอนแรกก็ได้” (น.148) หนังสือเล่มนี้หนา 328 หน้า ไม่กล่าวถึงกัญชาเลย^[7] กลายเป็นลูกสาวท่านที่เขียนถึงกัญชาอย่างผู้มีประสบการณ์สูง เพราะแม่เป็นผู้หญิงแต่ก็เสพกัญชาอย่างผู้ชาย^[6]

3.2 หนังสือกึ่งสารคดี (semi-fiction)

3.2.1 เมนูบ้านท้ายวัง ของรงค์ วงษ์สวรรค์ ซึ่งเป็นนักประพันธ์มีชื่อเสียง เกิดเมื่อ 20 พฤษภาคม พ.ศ. 2475 ที่ตำบลคลองมะขามเฒ่า จังหวัดชัยนาท เมื่อยังเด็กแม่พาไปให้ยายเลี้ยงที่ อ.โพธาราม จ.ราชบุรี เริ่มทำงานในหนังสือพิมพ์สยามรัฐ เมื่อ พ.ศ. 2497 มีงานรวมพิมพ์เป็นเล่มครั้งแรก พ.ศ. 2503 และมีงานเขียนต่อเนื่อง มีผลงานรวมเล่มราว 80 เล่ม

โดยที่เกิดเมื่อ พ.ศ. 2475 'รงค์ จึงเติบโตมาหลังจากรัฐบาลออกกฎหมายให้กัญชาเป็นสิ่งเสพติด

ผิดกฎหมายแล้ว 'รงค์ แสดงตนเป็น “ผู้มีกัญชาในหัวใจ” เริ่มเสพกัญชาตั้งแต่องยังเป็นวัยรุ่น และไม่ตกเป็นทาสกัญชาจนตลอดอายุขัย หนังสือเล่มนี้เขียนโดยแทรกกล่าวถึงกัญชากว่า 10 แห่ง 'รงค์ เสียชีวิตเมื่อ 15 มีนาคม 2552 อายุได้ 76 ปี 9 เดือน 25 วัน

เนื้อหาหลักของหนังสือเล่มนี้ เป็นการทวนรำลึกถึงยายด้วยความรักอันหวานละมุน โดยเขียนขึ้นในช่วง พ.ศ. 2526-2538 ตีพิมพ์เผยแพร่ในนิตยสาร **ลลนา** ซึ่งมีสุวรรณณี สุคนธา เป็นบรรณาธิการ ก่อนสุวรรณณีจะเสียชีวิต เมื่อ พ.ศ. 2527 เมนูอาหารในหนังสือเล่มนี้ ประกอบด้วย 25 เมนูหลัก และอีกนับสิบเมนูที่แทรกเข้ามา เช่น ปลาสดต้มมะขาม ต้มโพล้งปลาอย่าง ต้มปลาสดใบมะขามอ่อน กบผัดสะท้อนแกงปลาอย่างขนุนอ่อน นกเขาผัด

น่าสังเกตว่าไม่มีตำรับใดใส่กัญชาเลย น่าจะเป็นเพราะไม่จำเป็น ไม่สมควร ดีไม่ดีอาจทำให้เสียรส ยังมีอีก 2 ตำรับอาหาร จากบทกวีของ **เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์** (น.186) และ **วิโรจน์ ศรีสุโร** (น.191) ก็ไม่มีการกล่าวถึงกัญชาเลย

มูลเหตุสำคัญของทุกตำรับอาหารที่ไม่ต้องพังกัญชาเลย เพราะอาหารทุกอย่างมีความประณีตในรสชาติ และวิธีการปรุง ดัง 'รงค์ เขียนไว้ว่า

*พริกเรากินพริกบางข้าง นับถือกันว่ารสเผ็ด
ระรื่นและสกุลสูงกว่าพริกอื่น*

*แต่มะม่วงฉุนนี้ไม่ปนปรุงรสเผ็ด เพื่อน
ของผมบางคนพยายามโรยพริกชี้หูหันลงเคล้า ผล
ปรากฏว่ารสเผื่อนอย่างน่าอัศจรรย์*

ยายพูดว่า : กินอะไรใส่ปน

*เคล็ด - ภาษาหน้าเตาไฟ ยายสอนว่าการปน
ปลาอย่างให้ละเอียดเป็นผง แต่ไม่หยาบเป็นกาบ และ
ปลาอย่างนั้นเลือกเอาที่ไม่เหม็นหืน แต่กรอบ และหอม
กลิ่นคาว*

นิสัยข้าวโพดหางต้นแล้วล้มรสหวาน ผิดกับล้มหรือมะม่วงต้องรอให้ล้มต้นก่อนจึงจะคลายรสเปรี้ยว

หนังสือเล่มนี้กล่าวถึง “ไอ้จุกบักกัญชา” ซึ่งเป็นเพื่อนบ้านจำนวนน้อยที่ไปเยี่ยมยายตอนยายล้มป่วย รงค์ ถามยายว่าเขาคือคนดีไหม ยายตอบว่า “ครึ่งดีครึ่งเสียที่มันกินกัญชา!”^[18]

3.2.2 เสเพลบอยชาวไร่ และ ผู้มีชื่อเสียงในหัวใจ เป็นหนังสือรวมเรื่องสั้น 2 เล่ม เล่มแรกมี 31 เรื่อง เล่มสองมี 32 เรื่อง ทั้ง 2 เล่ม รวมกันถือเป็นนวนิยายเรื่องหนึ่งของ รงค์ วงษ์สวรรค์ งานเขียนชุดนี้เขียนขึ้นตั้งแต่ พ.ศ. 2506 ช่วงที่ผู้เขียนไปเป็นผู้สื่อข่าวอยู่ที่สหรัฐอเมริกา เป็นงานในช่วงแรก ๆ ในวัยฉกรรจ์ของผู้เขียน ขณะมีอายุ 31 ปี เป็นเรื่องราวของชาวบ้านในชนบท มีลักษณะคล้ายนวนิยายเรื่อง “โลกีย์ชน” ของจอห์น สไตน์เบค นักประพันธ์ชาวอเมริกันผู้ได้รับรางวัลโนเบล สาขานวนาสาคล้ายไม้เมืองเดิม นักประพันธ์ผู้มีชื่อเสียงก่อนหน้า และงานเขียนของ มานัส จรรย์รงค์ นักประพันธ์ที่มีชื่อเสียงสมัยนั้นมีเรื่องราวของเหล่าป่า เหล่าเถื่อน กะแซ่ น้ำตาลเมา และมีเรื่องกัญชาเกี่ยวข้องกับตัวละคร 4 คน คือ (1) ผีตดำแย ผู้ปรารถนาเรื่องที่เมากัญชา (2) ทอง มะขามอ่อน ที่คิดจะแอบไปใส่กัญชาในแกงให้ แหว มะแพนกินเพื่อให้ยิ้ม (3) เฉ่ มะเขือพวง ซึ่งชักกบมาได้เต็มช่อง เขาจะนั่งมันก่อนแล้วยกกับมะขามอ่อนและกะหล่ำกัญชา และ (4) ชิน ชุ่มวงว ที่มีความสุขกับกัญชาจนไม่ยอมมีเมีย ตัวละครรายนี้ น่าจะเป็นคนเดียวกับ “ทิดจุกบักกัญชา” ในงานชุดกึ่งสารคดีเรื่อง **เมนูบ้านท้ายวัง** งานชุดนี้ของ รงค์ วงษ์สวรรค์ มีเรื่องสั้นเรื่องหนึ่งคือ “โทโสของชาวไร่” ได้รับเลือกจากสมาคมนักเขียนแห่งประเทศไทย ยกย่องให้เป็น 1 ใน 15 เรื่องสั้นดีเด่นในโอกาสครบรอบ 100 ปี เรื่องสั้นไทย

และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย ยกย่องให้ “เสเพลบอยชาวไร่” เป็น 1 ใน 100 เล่ม หนังสือดีที่คนไทยควรอ่าน^[19]

3.2.3 หลงกลิ่นกัญชา อีกเล่มของ รงค์ วงษ์สวรรค์ เขียนขึ้นตั้งแต่ พ.ศ. 2512 หลังกลับจากไปเป็นผู้สื่อข่าวในสหรัฐอเมริกา ช่วง พ.ศ. 2506-2510 ช่วงของการต่อต้านสงครามเวียดนาม กระแสความคิดแนว “บุปผาชน” ผลิบาน เขาอธิบายไว้ในคำนำฉบับพิมพ์ครั้งที่ 4 เมื่อ พ.ศ. 2542 ว่า “กลับมาเขียนในกรุงเทพฯ ตอนนั้นผมเห็นว่ากรุงเทพฯ เกิดอันตรายขึ้นแล้ว คือเพื่อนนักหนังสือพิมพ์เองก็เข้าใจคำว่าฮิปปีส์ผิด นักการเมืองสมัยนั้น ถนอมประภาส เห็นคนไว้ผมยาวบอกว่าเป็นฮิปปีส์...”

เนื้อหาสาระหนังสือเล่มนี้เป็นเรื่องของฮิปปีส์ ซึ่งพัวพันและผูกพันกับยาเสพติดนานาชนิด รวมทั้งกัญชาซึ่งเป็นเรื่องของฮิปปีส์ในสหรัฐอเมริกา ล้วนไม่ใช่เรื่องของสังคมคนเสพกัญชาในประเทศไทย^[20]

3.2.4 หนังสือบางเล่มของวณิช จรุงกิจอนันต์ ได้แก่ (1) บ้านเกิดและเพื่อนเก่า^[21] (2) ต้มยำทำแกง^[22] (3) Wanish 60^[23] และ (4) Wanish 60.5^[24]

วณิช เกิดเมื่อ 9 สิงหาคม 2491 ที่ อ.บางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี บิดาทำงานโรงสีข้าว มารดาทำขนมขาย เรียนจบชั้นมัธยมที่โรงเรียนประจำอำเภอบางปลาม้า แล้วเข้ากรุงเทพฯ ไปเรียนต่อที่โรงเรียนช่างศิลป์ และจบปริญญาตรีจากมหาวิทยาลัยศิลปากร จบปริญญาโทจากคณะศิลปะ มหาวิทยาลัยแคลิฟอร์เนีย เมืองลองบีช สหรัฐอเมริกา วณิช เขียนกลอนตั้งแต่เรียนชั้นมัธยม ได้ตีพิมพ์ในนิตยสารแม่บ้านการเรือน เมื่อ พ.ศ. 2507 เขียนเรื่องสั้นลงในหนังสือวรรณศิลป์ของโรงเรียนช่างศิลป์ และหนังสือรับน้องของมหาวิทยาลัยศิลปากร เรื่องสั้นเรื่องแรกได้ลงพิมพ์ในนิตยสารลลนา เมื่อ พ.ศ. 2515 มีหนังสือ

นวนิยาย เรื่องสั้น สารคดี และบทกวี รวมถึงพิมพ์
มากมาย

วณิชต์มีเหล่าและสูบบุหรี่ตั้งแต่วัยรุ่น และ
ไม่เลิกจนนั้นปลายชีวิต แต่วณิชต์มีความคิดในเรื่อง
การเลี้ยงลูกซัด ๆ 2 ประเด็น คือ “หนึ่งอย่าติดยา สอง
อย่าเป็นโจร” (Wanich 60 น.55) ในหนังสือต้มยำ
ทำแกง วณิชต์เล่าเรื่องการทำอาหารรวม 46 เรื่อง เช่น
จับฉ่าย ไช้เจียว ข้าวหน้าไก่ เนื้อประเทือง ปลาหม้อ
ทอดแบบปักซี่ได้ แกงเผ็ด ไม่มีอะไรเลยที่เข้ากัญชา

3.2.5 เรื่องของน้ำพุ เป็นเรื่องของ วงศ์เมือง
นั้นทข้าง ลูกชายคนเดียวของสุวรรณี สุคนธา นัก
ประพันธ์ผู้มีชื่อเสียง น้ำพุมีพี่สาว 1 คน น้องสาว 2 คน
น้ำพุเสียชีวิตเมื่ออายุได้เพียง 18 ปี 2 เดือน 15 วัน
เข้าใจว่าเกิดจากการใช้เฮโรอีนเกินขนาด หลังจากไป
อดยามาแล้วที่วัดถ้ำกระบอกได้ไม่นาน ซึ่งที่นั่นรับอด
ยาเสพติด 5 อย่าง คือ ผีน เฮโรอีน มอร์ฟิน กัญชา และ
กระท่อม แม่ตัดสินใจเปิดเผยเรื่องราวของน้ำพุ เพื่อ
หวังว่าจะช่วยให้แม่คนอื่น ๆ จะไม่ต้องสูญเสียเหมือน
ตน โดยยอมรับว่าลูกตายเพราะแม่ “เลี้ยงลูกไม่เป็น”
หนังสือมีข้อเขียนของแม่ และข้อเขียนของน้ำพุที่เล่า
เรื่องที่เข้าไปติดยาเสพติด และจดหมาย 10 ฉบับ ช่วง
ที่ไปอดยาที่วัดถ้ำกระบอก การพิมพ์ครั้งหลังมีข้อ
เขียนของน้องสาวคนเล็ก เล่าเรื่องการทำงานของแม่
เรื่องของ “น้ำแพ๊พ” สามีใหม่ของแม่ และเรื่องการทำ

นิตยสารลลนา ที่ทรงคุณค่า น้ำพุเล่าว่ายาเสพติดชนิด
กินหรือสูบเขาลองมาหมด ทั้ง ผีน เฮโรอีน กัญชา และ
ผงขาว น้ำพุถูกตำรวจจับครั้งแรกจากการมั่วสุมเสพ
กัญชากับเพื่อน ๆ ตำรวจจับข้อหา “สูบกัญชา ซ่องโจร
ลักทรัพย์” น้ำพุเสียชีวิต เมื่อ 28 พฤษภาคม 2517^[25]

3.3 วรรณคดี และนวนิยาย

3.3.1 วรรณคดี ขุนช้างขุนแผน สมเด็จฯ

กรมพระยาดำรงราชานุภาพทรงนิพนธ์ไว้ในตำนาน
เสภาว่า “เรื่องขุนช้างขุนแผนเป็นเรื่องจริงเกิดขึ้น
ในครั้งกรุงเก่า เนื้อความปรากฏจดไว้ในหนังสือคำ
ให้การชาวกรุงเก่า นับเป็นเรื่องในพระราชพงศาวดาร
... ขุนแผนมีตัวอยู่ในรัชกาลสมเด็จพระรามาธิบดีที่ 2
ระหว่างจุลศักราช 853 จน 891 (พ.ศ. 2034-2072)^[26]

เสภาขุนช้างขุนแผน ได้ก้าวผ่านกาลเวลา และ
ยังคงโลดแล่นอยู่ในใจผู้คนเสมอ เนื่องจากเนื้อเรื่อง
มีความสนุกสนาน และใช้ภาษาเรียบง่าย เป็นกระจก
เงาที่สะท้อนให้เห็นวิถีชีวิต ขนบธรรมเนียมประเพณี
และความเชื่อของชาวบ้าน^[26] น่าจะเป็นเพราะความ
นิยมในเสภาเรื่องนี้ ทำให้มีการแต่งต่อเพิ่มเติมจน
ยาวมาก เฉพาะส่วนที่สมเด็จฯ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ
และคณะได้ชำระไว้ เป็นเพียงภาคที่ 1 ก็ยาวถึง
1,160 หน้า มีเรื่องที่กล่าวถึงกัญชา ซึ่งน่าจะสะท้อนวิถี
ชีวิตชาวไทยสมัยนั้นอยู่รวม 5 ตอน ดังนี้

(1) ตอนนางทองประศรีไปสู่ขอนางพิมให้พลายแก้วลูกชาย นางศรีประจันแม่นางพิมสอบถามความ ดังนี้

ศรีประจันได้ฟังทางหัวเราะ
เราก็เป็นเพื่อนบ้านกันนานมา
ถึงยากจนอย่างไรก็ไม่ว่า
อุตสาห์ทำมาหากินไป
ถึงเงินทองเป็นกองพ่อแม่ให้
ตู่จะขอถามความท่านยาย

จำเพาะจะมาอ้อมค้อมว่า
ลูกข้าข้าจะหวงไว้ทำไม
แต่พร้าซัดหลังมาจะยกให้
รู้ทำรู้ได้ด้วยง่ายตาย
ไม่รู้รักษาไว้ก็ฉิบหาย
ลูกชายนั้นดีหรืออย่างไร

ไม่เล่นเบียร์กินเหล้าเมากัญชา
จะสูงต่ำดำขาวสักคราวใคร

ฝันผ้ามั่นสูบบ้างหรือไม่
ตวยังไม่เห็นแก่ตัวว่าตามจริง^[26]

(2) ตอนขุนแผนขึ้นเรือนขุนช้าง ใช้คาถาสะกดคนในบ้าน มีป่าขุนช้างบางคน

“หลงปลุกเพื่อนกันหันกัญชา มือเซ็ดซี้ต่าอยู่จำเประอะ”^[26]

มีข้อสังเกตเรื่อง “ซี้ต่า” เพราะนักสูบกัญชาบอกว่าส่วนที่นำมาสูบคือ ดอกตัวเมียที่เรียกว่า กะหลี่ หรือ กะเต็น ที่ตากแห้งแล้ว “ส่วนอื่นของกัญชามันพอจะสูบได้ แต่ไม่ดี สูบแล้วปากคองทั้งหมด คนสูบเป็นอาชีพเขาบอกเลย ว่า ‘ก้านไอ - โบเสลด - เม็ดซี้ต่า’ หมายถึงว่า หากกัญชาทากแห้งมี ก้าน-โบ-เม็ด ติดมาต้องคัดออก เพราะก้านกัญชาหน้าตามันคล้าย ๆ ก้านพลู ถ้าเอามาสูบจะคั่นคองไม่หยุด ส่วนโบกัญชาเอามาสูบมันจะมีเสลดมาก ครีต ๆ คราด ๆ ขากเสลดจนไม่ต้องทำอะไร แล้วเม็ดกัญชานวดเม็ดพริกไทยแต่ผิวเขียว ๆ มัน ๆ นั้นถ้าติดปนสูบเข้าไปด้วย ซี้ต่าจะเกรอะกรัง”^[6]

(3) ตอนขุนแผนยกทัพไปตีเชียงใหม่ ขุนแผนไม่เอาทหารเกณฑ์ไป เอาแต่เพื่อนนักโทษด้วยกัน 35 คน ไปร่วมรบ ทหารนอกนั้นใช้คาถาอาคมเสกเอา มีฉากตอนยกทัพ ดังนี้

โห่ร้องฆ้องลั่นมาหึ่งหึ่ง	นายจันสามพันตั้งเป็นกองหน้า
กองหลังสี่อตราชาอาญา	พวกทหารสามสิบห้าต่างคลาไคล
บ้างคอนกระสอบหอบกัญชา	ตั้งกำใส่ยามตามเหงื่อไหล
บ้างเหล้าใส่กระบอกลูกคองไป	ล้าเมื่อไรใส่ก็ไม้อ้ออึ้ง
บ้างห่อใบกระท่อมตะพายแล่ง	เจียนยาหน้าแห้งตะแคงซิ่ง
ถุกกระท่อมใส่ห่อพอดึงดึง	ค่อยมีแรงเดินตั้งถึงเพื่อนกัน ^[25]

(4) ตอนพระไวยถูกเสน่ห์ ศรีมาลาส่ง “อ้ายทิด” ข้าเก่าไปส่งข่าวพ่อ (พระยาพิจิตร) ระหว่างเดินทาง

ทั้งหมากพลูหรือมีทุกอย่าง	ลายฉลากคาคดพุงหม้อตั้งกำ
ครั้นเสร็จสรรพแล้วจับหอกลระว้า	เอายามใหญ่ใส่บาริปลาคาไคล
ครั้นแดดร้อนผ่นพักชกตั้งกำ	เมากัญชางเงินเดินหัวร่อ
เสียงแกรกรากากก็กลัวจนตัวงอ	โบไม้สวบควบหื้อตะบึงไป ^[25]

พอไปถึงพระพิจิตรถามว่า

ครานั้นจึงทำนพระพิจิตร	เห็นอ้ายทิดขึ้นมาทำหน้าที่
แกด่าว่าน่าเขี้ยวหนักแปดร้อย	ดูโคลนคล้อยช่างพาขึ้นมาเลอะ
นี่อะไรในถุงอ้าวตั้งกำ	อ้ายทิดสูบกัญชาจนตาเประอะ
มันช่างเมายังคำทำหย่าเยอะ	นี่เที่ยวเซอะมาทำไมอ้ายซี้ต่า ^[25]

(5) ตอนพลายชุมพลจับหโมเสนทร์ คือ เถรวาด ใช้วิธีมอมเหล้ายาให้สิ้นเมา

แต่ล้วนแก๊งแต่งตัวปลอมเป็นแขก	ด้วยฤทธิ์มนตร์คนแปลกไปทั่วหน้า
ทำทีกะลาสีเข้าพารา	ทั้งน้ำตาลกัญชาพาเอาไป
พร้อมลั่นกลองผืนแลเหล่าเข้ม	ใส่เต็มขวดเหลี่ยมเปี่ยมใส
ไม่พูดไม่จาภาษาไทย	เข้าในตลาดเดินนาตมา... ^[25]
สองแขกขยับจับตุ้งกำ	จำหลิมยัดกัญชาไฟจุดเข้า
สูบคนละจำหลิมทำยืมเมา	เถรเฒ่าว่าอะไรข้างในดัง
สองแขกว่าข้างในนั้นใส่น้ำ	เถรวาดว่ามันทำเป็นอึ้ง
กูจะขอลองรสหมดหรือยัง	หยิบไฟแก้มงาทันใด
สองแขกก็ยัดกัญชาส่ง	เถรชัดคอกงไม่ทนได้
แสบคอเป็นจะตายหายหน้าไป	กูไม่เอาแล้วอย่าส่งมา
สองแขกรับตุ้งกำเอามาไว้	เอากล้องผืนส่งให้หัวเราะว่า
เถรวาดแลเฟ่งเขม็งมิตา	ร้องว่านั่นอะไรมาให้กู ^[25]

ผลคือเถรวาดถูกจับได้

3.3.2 อิเหนา พระราชนิพนธ์พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย มีฉากเหตุการณ์ที่สะท้อนชีวิตผู้คนสมัยนั้นอยู่มาก ความยาวถึง 1,028 หน้า มีเรื่องการสูบฝิ่น กินเหล้า สูบบุหรี่ กินหมาก อยู่เป็นระยะ ๆ แต่ไม่กล่าวถึงกัญชาเลย^[27]

3.3.3 พระอภัยมณี เป็นงานชิ้นเอกของสุนทรภู่ ซึ่งสมเด็จพระเจ้า กรมพระยาดำรงราชานุภาพทรงมีความเห็นว่า “ในบรรดาหนังสือบทกลอนที่สุนทรภู่แต่งไว้ ถ้าจะลองให้ผู้อ่านชี้ขาดว่าเรื่องไหน.... ดีกว่าเพื่อน ก็น่าจะเป็นยุคที่ต้องกันโดยมากกว่าเรื่องพระอภัยมณีเป็นดีที่สุด เพราะเป็นหนังสือเรื่องยาว แต่งดีทั้งกลอนทั้งความคิดที่ผูกเรื่อง...”

วรรณคดีเรื่อง พระอภัยมณีที่พิมพ์เผยแพร่ยาวถึง 1,040 หน้า มีเรื่องราวสะท้อนชีวิตผู้คนสมัยนั้นอยู่จำนวนมาก มีกล่าวถึงกัญชาเพียงตอนเดียว คือ ตอนนางสุวรรณมาลีหลบหลีกพระอภัยมณีให้เข้าหา โดยให้สาวใช้กับนักดนตรี

“ให้ปลอมแปลงแต่งกายเป็นชายไพร่	แต่ล้วนใส่หมวกกะลาหุ้มผ้าสี
แล้วโฉมยงทรงแต่งแปลงอินทรีย์	ทำเป็นที่แขกเทศเพศผู้ชาย”

ซึ่งพระอภัยมณีก็หลงกล เพราะ

“ออกจากแก๊งเล็งแลเห็นแต่แขก	ด้วยแปลงแปลกปลอมปนคนทั้งหลาย
มีตุ้งกำมาระภูเหมือนผู้ชาย	พระมุ่งหมายมองตามดูทราชมาย”

ทั้งเล่มกว่าพันหน้ากล่าวถึงกัญชาเพียงวรรคเดียวเท่านั้น^[28]

3.3.4 งานนิราศของสุนทรภู่ สุนทรภู่แต่งนิราศไว้หลายเรื่อง มีเรื่องเดียวที่พูดถึงกัญชา ซึ่งเป็น

ประสบการณ์ที่เจ็บปวดของสุนทรภู่ คือ **นิราศเมืองแกลง** ซึ่งสุนทรภู่แต่งในสมัยรัชกาลที่ 1 เมื่อ พ.ศ. 2350 เมื่อสุนทรภู่อายุได้ 21 ปี สุนทรภู่เดินทางไปตามบิดาพร้อม “นายแสง” และศิษย์น้อย 2 คน คือ น้อยกับพุ่ม นายแสงติดกัญชา และเสพกัญชาเป็นระยะ ๆ ระหว่างทาง สร้างปัญหาให้ตลอดทาง เช่น เมื่อไปถึงบางพลี

“โอ้เรือเราคราวเข้าไปไปติดแก่ง
เห็นนายแสงเป็นผู้ใหญ่ก็ใจหาย
นั่งพยุ้งตั้งก่า নয়นตาลาย
เห็นวุ่นวายลับสนกึลนลาน”

ตอนถึงพัทธานายแสงพาหลง ต้อง “ท่องน้ำอยู่จนเที่ยงจึงพบทาง”

“ถึงที่โขดต้องกระโดดขึ้นบนแ่ง
ก่นเอาแม่จิ้นใหม่ขึ้นใจหาย
บอกว่าใกล้ไกลมาบรรดาตาย
หึ่งแค้นนายแสงนำไม่จำทาง
นำชมเซอะเคอะคะมาปะเขา
แต่โดยเมากัญชาจนตาขวาง...”

สุดท้ายเมื่อมาถึงที่ระยองสองวันแล้วนายแสงก็หายตัวไป

“นายแสงหนีลับไม่พบเห็น
ไอ้แสนเชียวคิดนำน้ำตาไหล
น้อยฤเพื่อนเหมือนจะร่วมชีวลัย
มาสูญเสียจากเมื่อยากเย็น
จึงกรวดน้ำว่าต่ออาวาส
อันชายชาตินี้เห็นไม่ขอเห็น
มาลวงกันปลิ้นปลอกหลอกทั้งเป็น
จะชี้เช่นชั่วช้าให้สาใจ
เดชสัตย์อธิษฐานประจานแจ้ง
ให้เรียกแสงเทวทัตจนตัดชย
เหมือนชื่อตั้งหลังพิหารเขียนถ่านไฟ
ด้วยน้ำใจเหมือนมินหม้อทรชน”^[29]

สุนทรภู่ถึงขนาดเรียกนายแสงเป็น “เทวทัต”

3.3.5 รามเกียรติ์ มีหลายสำนวน ฉบับที่สมบูรณ์ที่สุดเป็นพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช นอกนั้นมีฉบับครั้งพระเจ้ากรุงธนบุรี และฉบับในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย ฉบับพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช มีตอนหนึ่งกล่าวถึงกัญชา ตอนนางแก้วอุตรอัครมเทสิของท้าวมหาชมพูเรียก “โหรผู้ใหญ่ทั้งสี่” มาพยากรณ์ความว่า

“บัดนั้น
โหรวานรถ้วนหน้า
นั่งล้อมพร้อมกันสูบกัญชา
ได้ยินเรียกมาก็ตกใจ
ต่างคนค้นคว้าหาสมุด
อุตลุดไม่เอาอะไรได้
บ้างฉวยตั้งก่าวิงพาไป
เผื่อองค์อรไทเทวี”^[30]

3.3.6 ระเด่นลิ้นได ของมหามนตรี (ทรัพย์) เป็นเรื่องแต่งล้อพระราชนิพนธ์บทละครเรื่องอิเหนา เป็นเรื่องราวของแขกชอทานและแขกเลี้ยงวัวที่อยู่แถวเสาชิงช้า หน้าโบสถ์พราหมณ์ เป็นคนเสพกัญชาทั้งคู่ ดังความ

ตอนหนึ่งว่า

เที่ยวลี้ซอขอข่าวสารทุกบ้านช่อง
เป็นเสบียงเลี้ยงท้องของถวาย

....

บรรทมเหนือเลื้อลำแพนแทนมณี
ภูมิซบเซาเมากัญชา

และอีกตอนหนึ่ง ว่า

เมื่อนั้น
ครั้นรุ่งเช้าทำวประดูฎุจร
โคมเงลาเนาในทิสैया
แล้วอาบน้ำทาแป้งแต่งตัว

นางประเดะหุกหลวงดวงสมร
เสด็จจรจากเวียงไปเลี้ยงวัว
บรรจงหันกัญชาไว้ทำผ้า
หวีหัวหาหาเกล้าผมมวย^[31]

3.3.7 นวนิยายชีวิตของประเทศ โดย ดร.วิษณุ เครืองาม ซึ่งเป็นปราชญ์ทางกฎหมาย และเป็นพหูสูต แม้รับราชการในตำแหน่งสูงมาก โดยต่อเนื่อง แต่สามารถสร้างผลงานสารคดีออกมาจำนวนมาก ที่น่าทึ่งคือสามารถเขียนนวนิยายอิงประวัติศาสตร์ขนาดยาวมากออกมาเล่มแรก คือ “ข้ามสมุทร” ที่อิงเหตุการณ์สมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช ส่วน “ชีวิตของประเทศ” เป็นนวนิยายอิงประวัติศาสตร์ขนาดยาวเล่มที่สอง ฉากเป็นเหตุการณ์ตั้งแต่ครั้งกรุงศรีอยุธยาตอนปลายจนถึงต้นรัชกาลที่ 5 ในนวนิยายเล่มนี้ ตัวเอกเป็นหมอยาจึงมีเรื่องตำรับตำรายาแทรกอยู่จำนวนมาก และคนรักของตัวเอกเป็นสาวที่เคยอยู่ในวัง จึงมีเรื่องตำรับตำรายาอาหารจำนวนมากด้วย ทั้งตำรับตำรายาและตำรับตำรายาไม่กล่าวถึงกัญชาเลย^[32]

3.3.8 นวนิยายพันธุ์หมาบ้า ของชาติ กอบจิตติ เป็นนวนิยายขนาดยาวของนักเขียนรางวัลซีไรต์ผู้นี้ เป็นเรื่องราวของวัยรุ่นที่พัวพันกับยาเสพติดมากมายหลายชนิด รวมทั้งกัญชา โดยเขียนจาก

ประสบการณ์จริงของผู้เขียนและเพื่อนจากสถาบันเพาะช่างหลายคน ซึ่งมี 7 คน ที่ตายไปก่อนวัยอันควร มีตัวละครคนหนึ่งคือ “เล็กฮิป” ได้เป็นผู้เขียนภาพประกอบในหนังสือหลงกลีนกัญชา ของ วงษ์สวรรค์ ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 5^[33]

3.4 พจนานุกรม

3.4.1 อักษรภิธานศรียก ฉบับของหมอบรัดเลย์ เป็นเอกสารที่ตีพิมพ์เมื่อ พ.ศ. 2416 เก็บศัพท์คำกัญชา ไว้ดังนี้

กัญชา, ต้นผักอย่างหนึ่งใบเล็ก ๆ สุกเมาคลายฝิ่น, ถ้าเมาแล้วมันมักให้หัวเราะ มักกลัวสิ่งทั้งปวงด้วย^[34]

3.4.2 สัพพะ พะจะนะ พาสา ไท ของสังฆราชปาเลอกัว เก็บคำในอักษร ก. ไว้ทั้งสิ้น 1,612 คำ ไม่มีคำ กัญชา^[35]

3.4.3 พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 เก็บศัพท์คำว่า กัญชา ไว้ดังนี้

กัญชา น. ชื่อไม้ล้มลุกชนิด *Cannabis sativa* L. ในวงศ์ Cannabaceae ใบมนแฉกเล็กเข้าไป

ทางก้านหลายแฉก ดอกสีเขียว ช่อดอกเพศผู้และช่อดอกเพศเมียอยู่ต่างต้นกัน ใบช่อและดอกเพศเมียที่แห้งเรียกกะหล่ำกัญชา ใช้สูบปนกับยาสูบ มีสรรพคุณทำให้มีนม เปลือกลำต้นใช้ทำเชือกป่าน และทอผ้า^[36]

บทวิจารณ์

กัญชาเป็นพืชที่มีประวัติการใช้มายาวนานนับพันปี โดยนำมาใช้ประโยชน์ 4 อย่างคือ (1) เป็นยา (2) เป็นอุปกรณ์สันตนาการ (3) ใช้ในพิธีกรรม และ (4) เปลือกลำต้นใช้ทำเครื่องใช้ต่าง ๆ^[37] แต่กัญชาน่าจะมีใช้พืชสำคัญที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของชาวไทยสมัยก่อน เพราะไม่ปรากฏมีการกล่าวถึงในศิลาจารึกตั้งแต่สมัยสุโขทัยและพระราชพงศาวดารต่าง ๆ ซึ่งมีกรกล่าวถึงพืชพรรณไม้หลายชนิด เช่น หมาก มะพร้าว ขนุน มะม่วง มะขาม พลู ตาล และกล่าวถึงสัตว์ต่าง ๆ เช่น หมู หม่า เป็ด ไก่ ฟ่าน นก ปลา เนื้อ แพะ ในเอกสารของชาวต่างประเทศเช่น ลา ลูแบร์ ซึ่งบันทึกเรื่องราวต่าง ๆ ในรัชสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราชไว้โดยพิสดาร ก็ไม่กล่าวถึงกัญชาเลย พระราชพงศาวดารกรุงรัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ 1-4 ก็ไม่กล่าวถึงกัญชา เช่นกัน

เมื่อ พ.ศ. 2556 พบหลักฐานทางโบราณคดี คือ เรือพนมสุรินทร์ในนาถุ้งแห่งหนึ่งที่จังหวัดสมุทรสาคร เป็นหลักฐานยุคสมัยในวัฒนธรรมทวารวดี เมื่อราว 1,200 ปีมาแล้ว เป็นเรืออาหรับ พบพืชได้แก่ จันทน์เทศ หมาก มะพร้าว ข้าว ต้นหญ้า ไม้ไผ่ ก้อนยางไม้ น้ำมันดิน และพืชที่ยังไม่สามารถระบุชนิดได้ ไม่กล่าวถึงกัญชา^[38]

เอกสารชั้นหลัง เช่น เรื่องชีวิตชาวไทยสมัยก่อน การศึกษาเรื่องประเพณีไทย และพื้นความหลังของพระยาอนุমানราชชน นักปราชญ์คนสำคัญของไทย รวมทั้งนิทานชาดกของ น.อ.สวัสต์ จันทน์

และหนังสือเชิงอัตชีวประวัติของศาสตราจารย์ ล้อมเพ็งแก้ว ก็ไม่กล่าวถึงกัญชาเลย

ในนวนิยายอิงประวัติศาสตร์เรื่องชีวิตของประเทศ ซึ่งจากเหตุการณ์เป็นเรื่องราวตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยาตอนปลายจนถึงรัชกาลที่ 5 มีเรื่องราวของอาหารและยาจำนวนมาก ก็ไม่มีการเอ่ยถึงกัญชาเลย

ตำรายาที่เข้ากัญชาในตำราโบราณ คือ ตำราพระโอสถพระนารายณ์ ซึ่งมีตำรับยารวม 81 ตำรับ มี 3 ตำรับที่มีกัญชาเป็นส่วนประกอบ ตำรายานี้และตำรายาในชั้นหลังมีตำรับยาที่มีกัญชาเป็นส่วนประกอบรวมทั้งสิ้น 90 ตำรับ โดยกัญชาอาจไม่ใช่ด้วยยาสำคัญ ดังตำรับยาโภยสาสีที่เคยจัดเป็นยาสมุนไพรรักษาโรคหลักแห่งชาติ ก็ตัดกัญชาออก^[33]

เมนูอาหารต่าง ๆ ทั้งของยาย รงค์ วงษ์สวรรค์ ซึ่งเป็นนักประพันธ์ที่ประกาศโดยเปิดเผยว่านิยมเสพกัญชา และของวณิช จรุงกิจอนันต์ ก็ไม่มีรายการใดที่ใช้กัญชาเป็นเครื่องปรุง มีที่กล่าวถึงการใช้กัญชาผสมก็คือกวยเตี๋ยวน้ำของน้ำพุง และ “แกงเผ็ด แกงเขียวหวาน และ ... กวยเตี๋ยวน้ำหนึ่ง” ที่นิพนธ์พรเอ่ยถึงไว้^[6]

ในพิธีกรรมต่าง ๆ ทั้งพิธีถือน้ำพิพัฒน์สัตยา พิธีดำน้ำลุยไฟในวิธีสืบพยานของตุลาการไทยแต่โบราณ ก็ไม่ปรากฏว่ามีการนำกัญชามาใช้เหมือนอย่างในพิธีกรรมของอารยธรรมอื่น ดังปรากฏในวรรณคดีขุนช้างขุนแผนตอนขุนช้างกับพระไวยดำน้ำพิสูจน์^[25] และตอนสร้อยฟ้า-ศรีมาลา ลุยไฟ^[25] ที่บรรยายเหตุการณ์ไว้ค่อนข้างชัดเจน ไม่มีผู้ใดนำกัญชามาใช้เลย

ในวรรณคดีขุนช้างขุนแผน ชัดเจนว่ากัญชาเป็นของน่ารังเกียจ และใช้กันในหมู่คนชั้นล่างและนักโทษ รวมทั้งใช้เป็นเครื่องมืออมเมาศัตรู แม่ทัพนายกองของขุนแผนรวม 35 คน ซึ่งล้วนเป็นนักโทษ ใช้กัญชาและยาเสพติดอื่น ๆ เป็นปกติวิสัย ผิดกับ

ที่บันทึกในพระราชพงศาวดารที่ไม่ปรากฏการกล่าวถึงการใช้กัญชาในกองทัพ เพราะเป็นที่ทราบกันดีว่า กัญชาทำให้ “มักลัวสิ่งทั้งปวง” ตามที่เขียนไว้ชัดเจนในอักขรวิธานศรับท์ของหมอบรัดเลย์ และยายของ รงค์ วงษ์สวรรค์ ก็บอกหลานไว้ชัดเจนว่า คนกินกัญชาเป็นคนไม่ดี

สุนทรภู่ กวีสามัญชนคนสำคัญของไทยมีประสบการณ์ทางลบกับคนสูบกัญชา ปรากฏในนิราศเมืองแกลง ส่วนในวรรณคดีเรื่องพระอภัยมณีซึ่งเป็นวรรณกรรมขนาดยาวมากกล่าวถึงกัญชาไว้เพียงวรรคเดียวเท่านั้น

เรื่องระเด่นลันไดของมหามนตรี (ทรัพย์) ก็สะท้อนการใช้กัญชาของคนชั้นล่างในสังคมไทยสมัยนั้น

ด้านการใช้กัญชามีความควบคุมกัญชา โดยที่เริ่มมีการควบคุมการเสพกัญชาในคนงานอินเดียในอาณานิคมของชาวอังกฤษ เริ่มตั้งแต่ พ.ศ. 2383 และเพิ่มการควบคุมเข้มงวดขึ้นในช่วง พ.ศ. 2463 ประเทศไทยจึงเริ่มออกกฎหมายให้กัญชาเป็นยาเสพติด และผิดกฎหมายตั้งแต่ พ.ศ. 2477 แต่แน่นอนว่ายังมีผู้ลักลอบ เสพ และค้า ซึ่งส่วนหนึ่งสามารถเอาตัวรอด ไม่ตกเป็นทาสของกัญชา แต่มีจำนวนไม่น้อยที่ได้รับอันตรายถึงชีวิตดังกรณีของน้ำพู และตัวละครหลายคนในนวนิยายเรื่องพันธุหมาบ้า ระพัน ภูไท นักร้องลูกทุ่งที่มีชื่อเสียงมากคนหนึ่ง เคยร่ำรวยมีรถยนต์ราคาแพงใช้หลายคัน จนถึงขั้นต้องจับฉลากว่าวันนี้จะใช้คันไหน แต่บั้นปลายชีวิตยากจนมาก และจบชีวิตในวัยเพียง 35 ปี จากโรคพิษสุราเรื้อรัง ความดันโลหิตสูง และภาวะเส้นโลหิตในสมองแตก และมีข้อมูลว่าเสพกัญชาหนักด้วย^{6]} ระพัน ภูไท เสียชีวิตในสภาพสิ้นเนื้อประดาตัว ภรรยาไม่มีเงินพอจะซื้อโลงให้ มีคนไปงานศพไม่ถึง 10 คน สตีเฟน คิง นักประพันธ์ มีชื่อเสียง

มากคนหนึ่งของสหรัฐอเมริกา เมื่อเริ่มประสบความสำเร็จจากการเขียนนวนิยายเล่มแรก ๆ ไม่นาน ได้หันไปพึ่งยาเสพติดทั้งเหล้าและโคเคน โดยหวังว่าจะช่วยให้จินตนาการบรรเจิด แต่เริ่มมีอาการจากพิษร้ายของสารเหล่านั้น ภรรยาซึ่งมีลูกด้วยกันแล้ว 2 คน จับได้และยื่นคำขาดว่า เขาจะเลือกเธอและลูก หรือเลือกสิ่งเสพติด สตีเฟน คิง ตัดสินใจเลือกภรรยาและลูก เข้ารับการบำบัด และมีชื่อเสียงยืนยาวต่อมาได้^{39]}

บทสรุป

กัญชา เป็นพืชที่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้ และสังคมไทยก็ใช้ประโยชน์จากกัญชา ทั้งเป็นยา และปรุงอาหาร แต่ไม่ปรากฏการนำมาใช้ในทางพิธีกรรมสำคัญเหมือนในบางประเทศ การนำมาทำเป็นยามียอยู่ในตำรับยาจำนวนน้อย โดยบางตำรับอาจไม่ใช่ตัวยาลำคัญ มีการนำมาใช้เพื่อเพิ่มรสอาหารบ้างแต่น้อยมาก สังคมไทยมองกัญชาเป็นของไม่ดี และมองคนเสพเป็นคนไม่ดีมาช้านานแล้ว

References

1. News from the Manager newspaper. Friday, 3 May 2019, p. 11. (in Thai)
2. Narcotics Act (No. 7) B.E. 2562 (2019), Thailand. Government Gazette, Vol. 136, Part 19 a, published 18 February B.E. 2562. (in Thai)
3. News from the Matichon newspaper. Wednesday, 6 March 2019, p. 12. (in Thai)
4. News from the Matichon newspaper. Monday, 10 March 2019, p. 12. (in Thai)
5. News from the Matichon newspaper. Wednesday, 13 March 2019, p. 5. (in Thai)
6. Pengkaew N. Some chapters from smokers. In: Story tellers and other stories. Bangkok: Suan Ngoen Meema; 2019. pp. 168-70, 156. (in Thai)
7. Cannabis Act, B.E. 2477 (1934), Thailand. Government Gazette, Vol. 52, p. 340. published 5 May 1978. (in Thai)
8. Grierson GA. The hemp plant in Sanskrit and Hindi literature. The Indian Antiquary. 1894 Sep;260-2.

9. Phumisak C. Poem “Ongkarn Chaeng Nam” and new ideas on Thai history in the Chao Phraya River basin”. 3rd ed. Bangkok: Fa Diawkan; 2004. p. 64. (in Thai)
10. Stone inscriptions of King Ramkhamhaeng, B.E. 1838 (A.D.1295). In: Historical records commemorating King Rama IX’s Golden Jubilee, Vol. 3. Bangkok: Division of Literature and History, Fine Arts Department; 1999. pp. 3-34, 37-73, 77-101, 105-91, 195-201, 213-452, 475-541. (in Thai)
11. Statements in the Ayutthaya era, 3 issues. 2nd ed. Bangkok: Saengdao Publishing; 2018. (in Thai)
12. Simon de La Loubère - Translation by Sant T. Komolnet. Simon de La Loubère’s archives on the Kingdom of Siam. Nonthaburi: Sri Panya Publishing; 1st ed, 1967; 2nd ed, 2005. (in Thai)
13. Rawee Siri-issranan (editor). Historical records on the Rattanakosin era, Kings Rama I-IV, written by Chao-phraya Thiphakorawong (Kham Bunnag). Nonthaburi: Sri Panya Publishing; 2012. p. 1031-2. (in Thai)
14. Phraya Anuman Rajadhon. Thai people’s lives in the old days and Thai traditions. Subcommittee on document publishing commemorating Phraya Anuman Rajadhon’s 100th anniversary, 1989. pp. 1-105, 111-240. (in Thai)
15. Sathiankoset (Phraya Anuman Rajadhon). Recalling memories, complete version, Vol. 1-4. Bangkok: Sayam Publishing; 2004. (in Thai)
16. Chanthanee S. Farmer’s tales, Vol. 1-4. The Kurusapa Business Organization. 1st ed 1966-2015 (12 volumes); Bangkok: Siam Parithat; 2nd ed (4 volumes) 2017. (in Thai)
17. Pengkaew L. Born as a southerner. Bangkok: Openbooks Publishing; 2010. 328 pages. (in Thai)
18. Wongsawan R. Menu of Ban Taiwang. 2nd ed. Bangkok: The Writer’s Secret; 2018. 299 pages. (in Thai)
19. Wongsawan R. A playboy farmer. 9th ed. Bangkok: Praew Publishing; 2014. 165 pages. (in Thai)
20. Wongsawan R. Marijuana addiction. 5th ed. Bangkok: Writer; 2014. 256 pages. (in Thai)
21. Charungkitanan W. Hometown and old friends. 3rd ed. Bangkok: Praew Publishing; 2008. 384 pages. (in Thai)
22. Charungkitanan W. Tomyam Thamkaeng - A Thai cookbook. 2nd ed. Bangkok: Openbooks Publishing; 2008. 294 pages. (in Thai)
23. Charungkitanan W. Wanich 60. 1st ed. Bangkok: Openbooks Publishing; 2010. 264 pages. (in Thai)
24. Charungkitanan W. Wanich 60.5. 1st ed. Bangkok: Openbooks Publishing; 2010. 247 pages. (in Thai)
25. Nantakwang W. A story of Nam Phu - new compilation. Bangkok: Silapa Bannakarn Publishing; 2019. pp. 751, 971-7, 1107-8, 1172, 1175, 1191-200. (in Thai)
26. Thai verse: Khun Chang, Khun Phaen - Phra Vajirayan Library version. Bangkok: Thai Quality Books Publishing; 2012. pp. preface, 42-85, 254, 483. (in Thai)
27. King Phutthaloetla Naphalai. I-nao. 17th ed. Bangkok: Saengdao; 2014. 1,071 pages. (in Thai)
28. Sunthonphu. Phra Aphai Mani. Bangkok: Saengdao; 2017. 1,184 pages. (in Thai)
29. P.N. Pramuanmark. History of Sunthonphu’s poems (revised). Bangkok: Pimkham; 2010. 838 pages. (in Thai)
30. King Phutthayodfa Chulalok the Great. Drama script - Ramayana. 10th ed. Bangkok: Silapa Bannakarn Publishing; 2006. (in Thai)
31. Phra Mahamontri (Sap). Raden Landai. [Internet] [cited 2019 Jun 2019]; Available from: <https://vajirayana.org/บทละครเรื่องระเด่นลันได/อธิบายบทละครเรื่องระเด่นลันได>. (in Thai)
32. Krea-ngam W. Life of the country. Bangkok: Matichon; 2016. (in Thai)
33. Korbjitti C. Phan ma ba (A rabid dog). 2nd ed. Bangkok: Horn Publishing; 2010. (in Thai)
34. Akkhrathithansap - Dictionary of the Siamese language by Dr. B. Bradley, Bangkok 1873. Bangkok: The Kurusapa Business Organization; 9 December 1971. p. 36. (in Thai)
35. Pallegoix, Jean-Baptiste. Sapha phajana phasa Thai (Dictionarium Lingua Thai). Praphaspong B, Chaiklang U, Suwanphokin S, editors. Bangkok: Thai Language Institute (Department of Curriculum and Instruction Development), Ministry of Education; 1999. (in Thai)
36. Dictionary of the Thai Language - The Royal Institute version, celebrating King Rama IX’s 7th 12-Year Cycle Birthday, 5 December 2011. Bangkok: The Royal Institute; 2013, p. 103. (in Thai)
37. Chokevivat V. Cannabis: Is it really a magic medicine? Journal of Thai Traditional & Alternative Medicine; 2019;17(2):324-40. (in Thai)
38. What did we eat 1,200 years ago? Retrieved from ‘Phanom Surin Boat’s last trip’ before sinking. Matichon. Thursday, 27 June 2019; p. 13. (in Thai)
39. King S. On writing: A memoir of the craft. London: Hodder and Stoughton; 2001.